

Pejzaż malarski jako wyraz romantycznej koncepcji przyrody i życia

1. Cele lekcji

a) Wiadomości

Uczeń:

- podaje definicję panteizmu,
- zna cechy romantycznego pejzażu,
- wymienia różnice między antropocentryczną a naturocentryczną koncepcją pojmowania przyrody,
- zna i rozumie pojęcie historiozofii.

b) Umiejętności

Uczeń potrafi:

- czytać różne teksty kultury,
- dostrzegać analogie między malarstwem a poezją,
- opisywać dzieło malarskie,
- wskazać cechy romantycznego pejzażu w dziełach plastycznych i poetyckich,
- poprawnie i świadomie posługiwać się pojęciami panteizm, antropocentryzm, naturocentryzm, historiozofia.

2. Metoda i forma pracy

Poszukująca, praca z tekstem, pytania pomocnicze, dyskusja, praca ze słownikiem.

3. Środki dydaktyczne

Podręcznik do kształcenia literackiego, materiały przygotowane przez nauczyciela, *Słownik filozoficzny*, reprodukcje pejzaży Caspara Davida Friedricha.

4. Przebieg lekcji

a) Faza przygotowawcza

Nauczyciel prosi o zapoznanie się z – zamieszczonym w podręczniku – fragmentem książki Aliny Kowalczykowej *Pejzaż romantyczny*.

[A. Biała, A. Krawczyk, *Język, literatura, kultura. Wypisy i zadania. Podręcznik do języka polskiego dla klasy I*, Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP, Kielce 2002, s. 348-354.]

b) Faza realizacyjna

Prowadzący wyjaśnia temat i cel lekcji, a potem podaje polecenia do tekstu:

1. Przypomnij podstawowe założenia malarstwa klasycystycznego.
2. Jak zmieniły się relacje człowieka z przyrodą? Porównaj ujęcie klasyczne z romantycznym – weź pod uwagę koncepcje antropocentryzmu i naturocentryzmu.
3. Wyjaśnij pojęcie panteizmu. Jak wiązało się ono z romantycznym ujmowaniem natury?

Panteizm – jest teorią filozoficzną, według której Bóg tożsamy jest ze światem, to znaczy, że istnieje On wewnątrz świata, a nie ponad światem czy obok niego.

[G. Vesey, P. Foulkes, *Collins. Słownik encyklopedyczny. Filozofia*, Wydawnictwo RTW, 1997, s. 237]

4. Określ koncepcję sztuki, jaką głosił główny przedstawiciel romantycznego malarstwa pejzażowego – Caspar David Friedrich.
5. Wyjaśnij, na czym polegała specyfika malarstwa tego pejzażysty. Zwróć uwagę między innymi na stosowaną przez niego kolorystykę, operowanie światłem, formę ukazywania elementów krajobrazu.
6. Dlaczego o krajobrazach Friedricha można powiedzieć, że są natchnione i tajemnicze?
7. Na czym polega zastosowane przez malarza odwrócenie perspektywy?
8. Obraz *Krzyż w górach* określa się *programowym manifestem romantycznego krajobrazu* [sformułowanie Aliny Kowalczykowej]. Wyjaśnij dlaczego.
9. Wyjaśnij pojęcie historiozofii. Na czym polega jej rola w malarstwie Friedricha?

Historiozofia – refleksja filozoficzna nad historią, doszukująca się podstawowego kierunku rozwoju ludzkości bądź prawidłowości występujących w dziejach, a najogólniej „sensu dziejów”. Przekonanie, że dzieje mają jakiś dający się odczytać sens, wiąże się z założeniem, że bieg dziejów zmierza do celu, który będzie zarazem kresem zła i cierpień, albo z wiarą, że wydarzenia historyczne są przejawami działania transcendentnego bytu, Boga, albo z tezą, że w dziejach występują związki przyczynowo-skutkowe, pozwalające ustalić konieczne i powszechne prawa rządzące światem, a tym samym umożliwiające prognozowanie historyczne, albo w końcu z teorią, że pomiędzy faktami historycznymi czy nawet całymi epokami występują strukturalne analogie.

[G. Vesey, P. Foulkes, *Collins. Słownik encyklopedyczny. Filozofia*, Wydawnictwo RTW, 1997, s. 132.]

10. Opisz wizerunek i określ funkcję człowieka w oglądanych przez ciebie pejzażach.
11. Jaka rolę w romantycznym krajobrazie odgrywały ruiny?

c) Faza podsumowująca

Nauczyciel podsumowuje lekcję, wyjaśnia pracę domową.

5. Bibliografia

1. Biała A., Krawczyk A., *Język, literatura, kultura. Wypisy i zadania. Podręcznik do języka polskiego dla klasy 1*, Wydawnictwo Pedagogiczne ZNP, Kielce 2002.
2. Vesey G., Foulkes P., *Collins. Słownik encyklopedyczny. Filozofia*, Wydawnictwo RTW, Warszawa 1997.

6. Załączniki

Zadanie domowe

Przeczytaj uważnie – znajdujące się w podręczniku – *Sonety krymskie* Adama Mickiewicza. Wskaż analogie między poetyckim obrazem natury a malarskim ujęciem pejzażu Caspara Friedricha.

7. Czas trwania lekcji

45 minut

8. Uwagi do scenariusza

brak